

**PODPORA DLOUHODOBÉHO KOJENÍ U STUDENTŮ
A STUDENTEK LÉKAŘSKÉ FAKULTY MU**

**SUPPORT FOR LONG-TERM BREASTFEEDING AMONG STUDENTS
OF THE FACULTY OF MEDICINE, MASARYK UNIVERSITY**

Veronika Suchodolová¹ – Magdaléna Výstupová¹

**¹ Ústav veřejného zdraví, Lékařská fakulta,
Masarykova univerzita, Kamenice 753/5, 625 00 Brno, Česká republika**

<https://doi.org/10.11118/978-80-7701-100-6-0365>

ABSTRAKT

Mateřské mléko je přirozenou součástí stravy kojenců ale i starších dětí. Mateřské mléko a kojení jako takové je velmi přínosné i pro děti starší 24 měsíců. Mezi tyto benefity patří například snížení rizika rozvoje nadváhy a obezity v pozdějším věku, posílení imunitního systému a příznivý vliv na kognitivní vývoj. Kojení je ale pozitivní i pro matku a celkově má významný vliv i na veřejné zdraví. Pojem dlouhodobé kojení nemá jednotně stanovenou definici a jeho společenské vnímání je často rozporuplné. Významnou roli v podpoře kojení sehrávají zdravotničtí pracovníci, jejichž edukace a respektování Mezinárodního kodexu marketingu náhrad mateřského mléka mohou ovlivnit rozhodování matek o délce kojení. Tato práce porovnává znalosti, postoje a chování studentů před a po absolvování výuky zaměřené na podporu a ochranu kojení. Výsledky u sledovaného souboru popisují zlepšení znalostí v oblasti doporučené délky kojení, obsahu Mezinárodního kodexu i benefitů kojení. Studenti z vyšších ročníků vykazovali pozitivnější postoje ke kojení starších dětí, včetně kojení na veřejnosti, a ve vyšší míře by matkám doporučovali delší dobu kojení.

Klíčová slova: kojení, mateřské mléko, podpora, délka kojení

ABSTRACT

Breast milk is a natural part of the diet of infants and older children. Breast milk and breastfeeding are very beneficial even for children older than 24 months. These benefits include, for example, a reduced risk of developing overweight and obesity later in life, a strengthened immune system, and a positive effect on cognitive development. Breastfeeding is also beneficial for the mother and has a significant impact on public health overall. The term “long-term breastfeeding” does not have a uniform definition, and its social perception is often contradictory. Healthcare professionals play an important role in promoting breastfeeding, and their education and respect for the International Code of Marketing of Breast-milk Substitutes can influence mothers’ decisions about the duration of breastfeeding. This study compares the knowledge, attitudes, and behaviors of students before and after completing a course focused on promoting and protecting breastfeeding. The results for the study sample indicate an improvement in knowledge regarding the recommended duration of breastfeeding, the content of the International Code, and the benefits of breastfeeding. Students in higher grades exhibited more positive attitudes toward breastfeeding older children, including breastfeeding in public, and were more likely to recommend longer breastfeeding durations to mothers.

Keywords: breastfeeding, breast milk, support, duration of breastfeeding

ÚVOD

Kojení představuje biologickou normu a nenahraditelný způsob výživy s hlubokým dopadem na zdraví jedince i celospolečenský blahobyt. V souladu s doporučeními WHO a UNICEF, která jsou od roku 2005 součástí

zdravotní politiky ČR, je prosazováno výlučné kojení do 6. měsíce s následným pokračováním do 2 let věku či déle (WHO, 2026). Ačkoliv je při odchodu z porodnice dle aktuálních dat téměř 75 % dětí tzv. plně kojeno (NZIP, 2025), je následně v ČR evidován spíše strmý klesající trend – v šesti měsících bylo dle dostupných údajů kojeno pouze 30,5 % dětí (Laktační liga, 2021). Tato skutečnost podtrhuje naléhavost systematické podpory laktace, a to zejména skrze edukaci budoucích lékařů.

Význam kojení po prvním roce života nespočívá pouze v pokrytí 35–40 % energetické potřeby dítěte, ale především v unikátní imunitní podpoře (např. IgA, laktoferin). Dlouhodobá laktace působí jako protektivní faktor v prevenci obezity (pokles rizika o 22 %), hypertenze a rozvoje kognitivních funkcí (Výstupová, 2025).

Pro matku má kojení prokazatelný kumulativní efekt. Laktace delší než 12 měsíců signifikantně snižuje riziko karcinomu prsu a vaječníků (pokles až o 37 %) a zlepšuje metabolické zdraví (prevence diabetu 2. typu a kardiovaskulárních chorob). Psychologický přínos spočívá v regulaci stresu skrze oxytocin a posílení citové vazby (Výstupová, 2025).

Odhad celkových globální ekonomických ztrát plynoucích z nákladů spojených s nekojením dosahuje ročně více jak 340 miliard USD (Walters et al., 2019). Kojení je zároveň nejehospodárnějším a nejekologičtějším systémem výživy s nulovou uhlíkovou stopou, na rozdíl od produkce náhrad mateřského mléka (NMM), která je energeticky i vodohospodářsky (Kudlová, 2020).

Klíčovým nástrojem ochrany je Mezinárodní kodex marketingu náhrad mateřského mléka (WHO, 1981). Ten striktně reguluje marketing NMM a pomůcek do 3 let věku, zakazuje přímou propagaci matkám a definuje etickou roli zdravotnických zařízení. Právě nedostatečný monitoring Kodexu v praxi a přetrvávající marketingové tlaky akcentují potřebu kvalitního pregraduálního vzdělávání studentů lékařských fakult jakožto budoucích garantů odborné podpory kojících žen (Výstupová, 2025).

MATERIÁL A METODIKA

Výzkum byl realizován formou anonymního dotazníkového šetření v období od prosince 2024 do března 2025. Cílovou skupinou byli studenti a studentky oboru Všeobecné lékařství na Lékařské fakultě Masarykovy univerzity (LF MU).

Sběr a analýza dat: K získání dat byl využit nestandardizovaný dotazník vlastní konstrukce obsahující 22 položek. V rámci předběžného testování byla pilotně ověřena jeho srozumitelnost. Otázky byly zaměřeny na tři klíčové domény: znalosti, postoje a chování v souvislosti s podporou a ochranou dlouhodobého kojení. Data byla statisticky zpracována v programu Microsoft Excel a následně vyhodnocena pomocí metod deskriptivní statistiky.

Charakteristika souboru: Celkem bylo distribuováno a následně analyzováno 126 validních dotazníků. Soubor tvořilo 64 % žen ($n = 80$), 35 % mužů ($n = 45$) a 1 % respondentů uvedlo jiné pohlaví. Respondenti byli rozděleni do dvou komparativních skupin podle absolvování výuky tématu ochrany a podpory kojení v rámci předmětu Ochrana veřejného zdraví II ve 3. ročníku studia. Skupinu před výukou (studující 1. a 2. ročníku) tvořilo

51 % studentů a skupinu po výuce (studující 5. a 6. ročník) 49 %.

Cílem tohoto rozdělení bylo komparativně posoudit vliv pregraduálního vzdělávání na míru informovanosti a postoje budoucích lékařů k problematice kojení.

VÝSLEDKY A DISKUSE

Analýza dat prokázala, že cílená výuka na LF MU zvyšuje odbornou kompetenci mediků, avšak naráží na limity v oblasti hlubší internalizace praktických doporučení.

1. Znalostní progres a etické povědomí

Studenti po absolvované výuce častěji uváděli správnou interpretaci doporučení WHO o délce kojení (z 18,8 % na 61,3 %). Zásadní posun nastal i v informovanosti o Mezinárodním kodexu marketingu NMM, o kterém před výukou 64 % studentů nemělo žádné znalosti. Po výuce již 77 % respondentů identifikovalo nepřipustnost propagace NMM ve zdravotnických zařízeních. Přesto přetrvávají rezervy v oblasti profesní etiky – pouze 21 % studentů v závěru studia vnímá sponzoring odborných akcí výrobci NMM jako problematický.

Studenti 5. a 6. ročníků také s vyšší frekvencí identifikovali dlouhodobé přínosy laktace. Vzrostly znalosti vlivu kojení na prevenci obezity u kojených dětí (ze 14 % na 83 %) a onkoprotektivním účinku pro matku (ze 45 % na 87 %). Studenti po výuce také v hojnější míře definovali „dlouhodobé kojení“ v souladu s biologickou normou, tedy jako proces trvající 24 měsíců a déle (nárůst z 50 % na 69 %).

2. Transformace postojů a vyvracení mýtů

Srovnání odpovědí před a po výuce poukazuje souvislost mezi vzděláním a odbouráváním medicínských mýtů.

Zásadní je odmítnutí teze, že příkrmy mají kojení nahradit – tento mýtus po výuce odmítalo 90 % respondentů (nárůst ze 44 %). Zajímavým zjištěním je stagnace v názoru na vznik závislosti – přibližně 35 % studentů v obou skupinách se domnívalo, že kojení nad 2 roky podporuje nezdravou závislost na matce. To naznačuje, že tyto psychologické mýty jsou odolnější vůči standardní klinické výuce. Po výuce se studenti stali mnohem vyhraněnějšími v obhajobě systému podpory. Zatímco před výukou 42 % studentů nedokázalo ohodnotit, zda je podpora kojení v ČR přehnaná, po výuce jich 94 % jasně deklarovalo, že z jejich pohledu podpora přehnaná není.

3. Bariéry v praktickém doporučení a stigmatizace

Navzdory vysoké míře teoretického porozumění benefitům přetrvává v souboru významná diskrepance mezi znalostmi a ochotou k praktické podpoře. I přes znalost doporučení WHO a přínosů pro dítě, matku a společnost by ve sledovaném souboru studentů 5. a 6. ročníků dlouhodobé kojení (nad 2 roky) aktivně doporučovalo stále poměrně malé procento studentů (19 %, před výukou 5 %).

Studenti po výuce méně často vnímali společenskou stigmatizaci dlouhodobě kojících matek (pokles z 52 % na 27 %), což může být ovlivněno jejich vlastním odborným přijetím laktace. Stále však 52 % budoucích lékařů vnímá společenskou stigmatizaci u matek, které nekojí.

Kojení dětí starších 24 měsíců na veřejnosti vnímá negativně 21 % studentů po výuce (před výukou 28 %). Otevřené odpovědi odhalily, že budoucí lékaři i v závěru studia pociťují u laktace starších batolat diskomfort.

Ukazuje se, že velký význam v této problematice má i vlastní zkušenost, v souladu s existující literaturou vykazují pozitivnější postoje k dlouhodobému kojení především ti, kteří mají osobní zkušenost s laktací delší než 12 měsíců (Baranowska et al., 2019).

Při hodnocení výsledků je nutné zohlednit limity této práce, která vychází ze závěrečné práce bakalářského studia. Analýza dat byla omezena na **deskriptivní statistické zpracování** u relativně malého souboru respondentů z jedné fakulty. I přes tato metodologická omezení však získaná data jasně definují klíčové oblasti, na které by se mělo pregraduální vzdělávání v budoucnu zaměřit.

ZÁVĚR

Pregraduální vzdělávání efektivně buduje teoretický základ a vyvrací mýty o nutriční nedostatečnosti mateřského mléka. Hlavní výzvou však zůstává transformace těchto znalostí do proaktivního lékařského

doporučení a odbourávání psychosociálních mýtů (např. o závislosti), které u budoucích lékařů stále limitují praktickou podporu kojení v období batolete.

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji kolegům z Ústavu veřejného zdraví Lékařské fakulty Masarykovy univerzity za spolupráci při sběru dotazníků.

LITERATURA

Baranowska, B., Malinowska, M., Stanaszek, E., et al. (2019): Extended Breastfeeding in Poland: Knowledge of Health Care Providers and Attitudes on Breastfeeding Beyond Infancy. *Journal of Human Lactation*, 35(2), 371–380. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/0890334418819448>

Kudlová, E. (2020): Ekologické aspekty (ne)kojení. Šance Dětem [online]. [vid. 2026-03-30]. Dostupné z: <https://sancedetem.cz/o-cem-se-mluvi/verejne-zdravi-zacina-kojenim-dustojne-stari-uz-v-deloze>

Laktační liga (2021): Kojení v ČR 2021. Kojeni.cz [online]. [vid. 2026-03-30]. Dostupné z: <https://www.kojeni.cz/statistiky/kojeni-v-cr-2021/>

Národní zdravotnický informační portál (NZIP) (2024): Kojení v Česku (infografika). NZIP [online]. [vid. 2026-03-30]. Dostupné z: <https://www.nzip.cz/data/1954-kojeni-ceska-republika-infografika>

Výstupová, M. (2025): Podpora dlouhodobého kojení u studentů a studentek Lékařské fakulty MU. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Lékařská fakulta [online]. [vid. 2026-03-30]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/jvwlh/>

Walters, D. D., Phan, L. T. H., Mathisen, R. (2019): The cost of not breastfeeding: global results from a new tool. *Health Policy and Planning*, 34(6), 407–417. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/heapol/czz050>

World Health Organization (1981): International Code of Marketing of Breast-milk Substitutes. WHO [online]. [vid. 2026-03-30]. ISBN 92-4-154160-1.

Dostupné z: <https://iris.who.int/server/api/core/bitstreams/f6704ad6-4ce5-4f37-8562-5a64f0f693ae/content>

World Health Organization (2026): Breastfeeding. WHO [online]. [vid. 2026-03-30]. Dostupné z: <https://www.who.int/health-topics/breastfeeding>

Kontaktní adresa: Mgr. Veronika Suchodolová, Ústav veřejného zdraví, Lékařská fakulta, Masarykova univerzita, Kamenice 753/5, 625 00 Brno, e-mail: veronika.suchodolova@med.muni.cz